



ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 30 września 2024 r.

Pozycja 213

POSTANOWIENIE

z dnia 25 czerwca 2024 r.

Sygn. akt Ts 155/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bogdan Świączkowski – przewodniczący

Rafał Wojciechowski – sprawozdawca

Stanisław Piotrowicz,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 16 maja 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.J.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 18 lipca 2022 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił o zbadanie zgodności: 1) art. 394 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296; dalej: k.p.c.) „w zakresie, w jakim nie dotyczy on orzeczenia [s]ądu II instancji w przedmiocie postępowania wywołanego skargą o wznowienie postępowania” z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1, art. 7 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; 2) art. 394² k.p.c. „w zakresie, w jakim nie dotyczy on orzeczenia [s]ądu II instancji w przedmiocie postępowania wywołanego skargą o wznowienie postępowania” z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1, art. 7 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji; 3) art. 394³ k.p.c. z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1, art. 2 Konstytucji.

2. Postanowieniem z 16 maja 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 22 maja 2023 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Po pierwsze, stwierdził, że art. 394 § 1 i art. 394³ k.p.c. nie stanowiły podstawy wskazanego przez skarżącego ostatecznego rozstrzygnięcia. Po drugie, w odniesieniu do art. 394² k.p.c. uznał, że skarga konstytucyjna nie spełnia określonego w art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytu-

cyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) wymogu wskazania wolności lub praw skarżącego oraz sposobu, w jaki jego zdaniem zostały one naruszone. Nie spełnia także określonego w art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK wymogu uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie.

3. W zażaleniu z 29 maja 2023 r. (data nadania) skarżący zażądał skierowania przez skład orzekający wniosku do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności art. 61 ust. 4 (błędnie oznaczonego jako art. 60 ust. 4) u.o.t.p.TK z art. 190 ust. 5 Konstytucji, a także art. 45 ust. 1 w związku z art. 190 ust. 5 Konstytucji oraz zawieszenia postępowania do czasu rozpoznania wniosku. Skarżący wniósł także o uchylenie zaskarżonego postanowienia i skierowanie skargi do merytorycznego rozpoznania.

W odniesieniu do podstaw odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu skarżący podniósł, że „za chybione [...] uznać należy ap[r]ioryczne założenie zawarte w zaskarżonym postanowieniu Trybunału Konstytucyjnego iż zaskarżone normy prawne nie miały zastosowania w sprawie stanowiącej podstawę wniesienia skargi. Otóż winny one mieć zastosowanie z mocy [a]rt. 406 KPC, a w ich niezastosowaniu skarżący słusznie dopatruje się niekonstytucyjności systemu norm prawnych – poprzez naruszenie zasady procedowania Sądów wyłącznie w granicach i na podstawie ustawy czyli naruszenia prawa do rzetelnej procedury sądowej opartej o treść norm prawa – [a]rt. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z [a]rt. 7 Konstytucji” (s. 3 zażalenia).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Zgodnie z orzecznictwem Trybunału zażalenie na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej powinno dotyczyć podstaw, na których odmowa ta była oparta. Przedmiotem postępowania zażaleniowego jest bowiem ustalenie ich prawidłowości.

2. Trybunał Konstytucyjny w obecnym składzie uznaje, że odniesienie się do treści zażalenia musi zostać poprzedzone uwagami natury ogólnej, dotyczącymi zasady skargowości, obowiązującej w tym postępowaniu. Zgodnie z art. 67 ust. 1 u.o.t.p.TK Trybunał, orzekając, jest związany zakresem zaskarżenia wskazanym we wniosku, pytaniu prawnym albo skardze konstytucyjnej. Zasada ta wymaga, aby skarżący sam określił akt normatywny (lub jego część) będący przedmiotem postępowania. Trybunał nie może z urzędu rozszerzyć tak wskazanego przedmiotu kontroli. Podmiot występujący z zażaleniem na postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu sam określa zatem granice, w ramach których sprawa podlega rozpoznaniu. Istotna jest przy tym funkcja, jaką pełni ten środek odwoławczy. Jak wynika z treści art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK, na postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu skarżącemu przysługuje zażalenie do Trybunału w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia tego postanowienia. Przedmiotem zażalenia jest wydane w ramach wstępnej kontroli postanowienie dotyczące oceny strony formalnej skargi. Ze względu na to, że przepis ten dotyczy postanowienia o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, należy uznać, że zażalenie może odnosić się jedynie do przedstawionych przez Trybunał Konstytucyjny argumentów przemawiających za negatywną oceną strony formalnej skar-

gi. Brak takiego odniesienia musi zostać każdorazowo oceniony jako niepodważenie zasadności argumentacji zawartej w zaskarżonym postanowieniu i skutkować będzie nieuwzględnieniem zażalenia (por. postanowienie TK z 31 października 2011 r., sygn. Ts 306/10, OTK ZU nr 5/B/2011, poz. 381).

3. W odniesieniu do żądania skarżącego „skierowani[a] przez skład orzekający wniosku do Trybunału Konstytucyjnego” o zbadanie zgodności z Konstytucją art. 61 ust. 4 u.o.t.p.TK, należy zauważyć, że ani Konstytucja, ani przepisy u.o.t.p.TK nie przewidują takiej formy aktywności procesowej. Nie upoważniają także Trybunału do wszczęcia postępowania *ex officio*. W obowiązującym stanie prawnym z wnioskiem o zbadanie hierarchicznej zgodności aktów prawnych mogą wystąpić do Trybunału wyłącznie podmioty określone w art. 191 ust 1 pkt 1-5 ustawy zasadniczej. Każdy natomiast, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w u.o.t.p.TK, wystąpić do Trybunału ze skargą konstytucyjną (art. 79 ust. 1 Konstytucji). Mając powyższe na względzie, Trybunał stwierdza, że sformułowany przez skarżącego w zażaleniu wniosek nie wywołuje żadnych skutków procesowych.

4. Trybunał stwierdza, że postanowienie z 16 maja 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej jest prawidłowe, a stanowisko skarżącego zajęte w zażaleniu nie zasługuje na uwzględnienie. Jak wskazano na wstępie, podniesione w zażaleniu zarzuty i argumenty powinny wskazywać na nieprawidłowości, które – zdaniem skarżącego – występują w zaskarżonym orzeczeniu. Mają dotyczyć tego, co zostało zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, gdyż ich zadaniem jest podważenie stanowiska, które Trybunał zajął w kwestionowanym rozstrzygnięciu. Orzekający w obecnym składzie Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że rozpatrywane zażalenie nie spełnia powyższego warunku, ponieważ nie wnosi do rozpoznawanej sprawy żadnych nowych merytorycznych argumentów i treści.

4.1. Przystępując do oceny wniesionego środka odwoławczego, skład orzekający w niniejszej sprawie pragnie dla porządku zauważyć – po pierwsze, że wbrew twierdzeniom skarżącego na s. 5 kwestionowanego postanowienia wskazano, iż jedynie art. 394 § 1 i art. 394³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.) nie stanowiły podstawy wskazanego przez skarżącego ostatecznego rozstrzygnięcia, nie zaś wszystkie kwestionowane przez niego przepisy. Po drugie, że w żadnej części uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie ma wypowiedzi Trybunału – insynuowanej przez skarżącego – w której stwierdziłby on, że „postępowanie ze skargi o wznowienie nie jest elementem realizacji prawa określonego w [a]rt. 45 ust. 1 Konstytucji oraz [a]rt. 176 ust. 1 Konstytucji, [albowiem] nie podlega regułom wynikającym z tego przepisu” (s. 4 zażalenia). Trybunał uznał jedynie, powołując się na treść wyroku z 12 stycznia 2010 r., sygn. SK 2/09 (OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 1), że „w okolicznościach sprawy o sygn. SK 2/09 art. 394¹ § 2 k.p.c. (przepis ten uchylono ustawą nowelizującą z 2019 r. i uznano za zbędny – druk Sejmu VIII kadencji nr 3137; pkt IV.27b) nie mógł być oceniany w aspekcie prawa do zaskarżenia orzeczeń sądu pierwszej instancji m.in. dlatego, że wynikające z tego przepisu ograniczenia odnośnie do zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania «dotyczą szczególnej sytuacji procesowej, jaką stanowi wznowienie postępowania, które nie jest objęte wszystkimi gwarancjami prawa do sądu oraz powiązanej z nim zasady dwuinstancyjności postępowania», a przy tym «sam fakt podejmowania po raz pierwszy jakiegoś rozstrzygnięcia przez sąd odwoławczy nie oznacza, że jest to rozstrzygnięcie pierwszoinstancyjne»” (s. 6 postanowienia).

4.2. Trybunał podziela zawartą w zaskarżonym postanowieniu ocenę, zgodnie z którą art. 394 § 1 i art. 394³ k.p.c. nie stanowiły podstawy wskazanego przez skarżącego ostatecznego rozstrzygnięcia. Zauważa przy tym, że naruszenie konstytucyjnych wolności i praw skarżącego powinno mieć charakter bezpośredni. Oznacza to, że warunkiem dopuszczalności skargi jest zakwestionowanie w niej przepisu, który bezpośrednio stanowił podstawę rozstrzygnięcia. Jak wyjaśniono w wyroku pełnego składu Trybunału z 24 października 2007 r. (sygn. SK 7/06, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108), „skarżący nie może natomiast w drodze skargi kwestionować konstytucyjności aktów normatywnych niestanowiących podstawy dotyczącego go indywidualnego rozstrzygnięcia. Podstawa rozstrzygnięcia obejmuje całokształt przepisów prawa (norm) stosowanych przez organ władzy publicznej w celu wydania aktu stosowania prawa”. Warunkiem tym jest ukształtowanie się ostatecznego orzeczenia na podstawie m.in. kwestionowanej w skardze normy generalno-abstrakcyjnej (zob. wyrok pełnego składu TK z 16 listopada 2011 r., sygn. SK 45/09, OTK ZU nr 9/A/2011, poz. 97).

Powyższy wymóg ma swoje źródło w samej Konstytucji. Zgodnie bowiem z jej art. 79 ust. 1, skargę można wnieść „w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie [...] o wolnościach lub prawach albo o [...] obowiązkach określonych w Konstytucji”. Formalnym dopełnieniem tego wymagania jest art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, który stanowi, że skarga konstytucyjna zawiera określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją.

Z akt rozpatrywanej sprawy nie wynika, by którakolwiek z przesłanek określonych w zaskarżonych art. 394 § 1 i art. 394³ k.p.c. została skonkretyzowana wskutek wydania orzeczenia. Skarżący nie uprawdopodobnił, by zaskarżone przepisy stanowiły podstawę wydania – wskazanego jako orzeczenie ostateczne – postanowienia Sądu Okręgowego z 2 czerwca 2022 r. (sygn. akt [...]), odrzucającego niedopuszczalny z mocy prawa środek odwoławczy na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania. Trybunał Konstytucyjny w zakwestionowanym postanowieniu zasadnie zatem stwierdził, że badana skarga nie spełnia wymogu określenia kwestionowanego przepisu, na podstawie którego ostatecznie orzeczono o konstytucyjnych wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego.

4.3. Orzekający w obecnym składzie Trybunał Konstytucyjny w pełni podziela także pogląd wyrażony w zaskarżonym postanowieniu, zgodnie z którym w odniesieniu do art. 394² k.p.c. badana skarga konstytucyjna nie spełnia wymogów formalnych określonych w art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK. Sformułowana w zażaleniu argumentacja nie podważa tego stanowiska. Oceny tej nie zmieniają bowiem podniesione w zażaleniu zarzuty sprowadzające się do ogólnych twierdzeń, że wbrew ocenie Trybunału zaskarżone normy prawne winny mieć zastosowanie na podstawie „[a]rt. 406 KPC, a w ich niezastosowaniu skarżący słusznie dopatruje się niekonstytucyjności systemu norm prawnych – poprzez naruszenie zasady procedowania Sądów wyłącznie w granicach i na podstawie ustawy czyli naruszenia prawa do rzetelnej procedury sądowej opartej o treść norm prawa – [a]rt. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z [a]rt. 7 Konstytucji” (s. 3 zażalenia). Powołane przez skarżącego zarzuty nie wskazują natomiast, jakie argumenty lub dowody uzasadniające jego żądanie za tym przemawiają. Ciężar uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem spoczywa zaś na skarżącym (zob. art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK oraz postanowienie pełnego składu TK z 22 lipca 2015 r., sygn. SK 20/14, OTK ZU nr 7/A/2015, poz. 115), a Trybunał orzekając, związany jest wskazanym w skardze zakresem zaskarżenia (art. 67 ust. 1 u.o.t.p.TK). Dlatego zarządzeniem sędziego Trybunału z 8 grudnia 2022 r. skarżący został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej m.in. przez wy-

jaśnienie, w jaki sposób kwestionowane przepisy naruszają wolności lub prawa skarżącego (o których mowa w *petitum* skargi), jak i do uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności zakwestionowanych przepisów, z powołaniem argumentów lub dowodów na ich poparcie. Pismo skarżącego z 9 stycznia 2023 r. (data nadania), stanowiące odpowiedź na otrzymane zarządzenie, nie doprowadziło jednak do usunięcia wskazanych braków. Z tego względu wydane zostało postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, a wniesione zażalenie nie podważyło podstaw tej odmowy.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.